

20053 – DRET ROMA

Dra.Teresa Giménez-Candela
HISTORIA I FONTS

Lliçó 1

Contingut de l'assignatura: Història i institucions. La recepció europea del Dret Roma. Funció del Dret Roma en la formació jurídica actual.

Lliçó 2

Pressupostos històrico-social: Res publica i Populus Romanus. Estructura social: ciutadans; llatins; pelegrins; esclaus. Estructura familiar i classes socials. Fases històrico-polítiques de Roma.

Lliçó 3

Estructura política de la res publica: Senatus populusque Romanus. El Senat. El poble i els seus magistrats. Comicis i concilis. Consuls i pretors. Censors. Edils. Quaestores. Tribuns de la plebs.

Lliçó 4

Etales del Dret Roma. Relació entre història política i història jurídica. Les fonts del Dret Roma. Mores maiorum, fas i ius. Ius i directum. Les taules de la Llei. El Dret de l'època arcaica.

Lliçó— 5

L'etapa clàssica. Evolució del quadre de fonts durant l'època clàssica. La primera jurisprudència. Contingut de l'activitat jurisprudencial republicana. Ius gentium.

Lliçó— 6

Les lleis i els plebiscits. La funció de la legislació i el Dret tradicional. L'edicta: el Dret honorari i la seva relació amb el ius civile.

Lliçó— 7

Les fonts del Dret Roma a partir d'August. El ius respondendi. La Jurisprudència de l'etapa clàssica alta; principals juristes d'aquesta època. La decadència dels comicis i la nova legislació senatorial.

Lliçó— 8

La darrera època clàssica. El ius novum. La significació d'Adria de cara a la història del Dret Roma. Codificació de l'edicta pretoria. Orationes principis i rescripta. Les constitucions imperials. El Dret provincial.

Lliçó— 9

L'època postclàssica. Dioclecia i 'constant'. Lleis generals i consuetudo. Literatura jurídica postclàssica. Vulgarisme. Col·leccions de iura i de leges. Teodosi II i el codi Teodosia. El final de l'Imperi Roma; el Breviari d'Alaric.

Lliçó— 10

La cultura jurídica d'Orient. Justinia i la seva obra legislativa. El primer Codi de Justinia (Novus Codex Iustinianus). El Digest: Constitucions preparatòries, mètode de compilació, interpolacions. Les Institucions. El Codex repetitae praelectionis. Les Novel·les. El Dret bizantí. Les Basíliques.
EL PROCEDIMENT DE LES ACCIONS

Lliçó— 11

Les accions. Autodefensa i justícia organitzada. Acció i Dret subjectiu. Fases de la història del procés civil romà. Iudicium privatum. Les legis actiones: legis actio per sacramentum, legis actio per iudicis arbitrivepostulationem, legis actio per conditionem. El procediment per sponsionem. La Llei Eboècia. Decadència de les legis actiones.

Lliçó— 12

El procediment per formulas: trets. Parts de la fórmula. L'intentio. Fórmules certes i incertes. Accions civils i pretòries. Accions fictícies, amb trasposició de persones i infactum.

Lliçó— 13

La demonstratio. L'adiudicatio. La condemnatio; accions arbitràries. La praescriptio. L'exceptio.

Lliçó— 14

Recursos complementaris de la jurisdicció pretòria. Estipulacions pretòries. Missio in possessionem. Els interdictes. Restitutiones in integrum.

Lliçó— 15

El procés privat. Fase in iure. L'in ius vocatio. Suposits d'indefensió. Editio ipostulatio actionis. La representació processal; cognitor i procurator; cautio de rato. Causae cognitio.

Lliçó— 16

Interrogatio in iure. Dare i denegare actionem; legitimació processal. Causes de la interrupció del procés: transactio, confessio in iure, iusiurandum. Nomenament de jutge.

Lliçó— 17

La litis contestatio. La seva naturalesa i els seus efectes; consumpció processal de les accions. Translatio iudicii o iudicis. La fase apud iudicem. El deure de jutjar. La prova en Dret Romà clàssic; testimonis, declaracions de les parts i documents. Principis que regeixen la prova en el procediment formulari.

Lliçó— 18

La sentència; modalitats; increments de la condemna pecunària. Ineficàcia de la sentència. L'apel·lació. Sentència i res iudicata. Execució de la sentència. Execució personal i patrimonial. Actio iudicati.

Condicionaments generals de l'execuci—. Insolvència casual i insolvència fraudulenta. Interdicte fraudulent.

Lliç— 19

La cognitio extra ordinem. Organitzaci— judicial. Iniciaci— del procediment. Desenvolupament. Exepcions. Les proves. La sentència. Procediments especials: procediment resolt per rescripte. El procediment arbitral. Episcolapis audientia.

LA PROPIETAT

Lliç— 20

Les res i les seves classes; res Mancipi i res nec Mancipi; coses fungibles i no fungibles; coses consumibles i no consumibles; coses immobles i mobles; universitates i instrumentum. L'aprofitament de les res: actes d'oes, de gaudi i de disposici—. Divisibilitat de les coses.

Lliç— 21

Conceptes i terminologia de la propietat. Contingut de la propietat. La possessi—. Possessi— pretoria; els interdictes possessoris. Possessi— civil: possessio civilis i naturalis; corpus i animus en la possessi—. La quasi-possessio.

Lliç— 22

Protecci— processal del propietari. Tramit possessor i tramit petitori. La vindicatio rei; La f—rmula petitoria. Legitimaci— passiva. Restitutio pel possessor vençut. Interdicte quem fundum i actio ad exhibendum. Altres recursos en favor del propietari. Limitacions legals de la propietat.

Lliç— 23

Maneres d'adquirir la propietat. L'addictio i la Mancipatio. El llegat vindicatori. Maneres d'adquirir la propietat que depenen d'una apropiaci— possessoria: occupatio, adquisici— de fruits, especificaci—, accesi—. La traditio. Iusta causa traditionis.

Lliç— 24

L'usucapio. Requisits i objectius; els t'tols de la usucapi—. La bonafides. Traditio de res Mancipi i adquisici— a non domino. L'acci— Publiciana; propietat pretoria o bonitaria. Concurrencia de compradors d'una mateixa cosa. La longi temporis praescriptio. Altres prescripcions de Dret postclassic. La prescripci— adquisitiva en el Dret justinianeu.

Lliç— 25

Concurrencia de drets reals: tipus. La copropietat. Concurrencia de quotes ideals. Regim del condomini: actes de disposici—, actes de gaudi i actes d'oes. Accions divisories. Divisibilitat jur'dica i divisibilitat material.

Lliç— 26

Les servituds: caracters generals. Imrnissio i ius prohibendi. Classificaci— de les

servituds. Constituci— de les servituds. Protecci— de les servituds.

Lli□— 27

L'usdefruit. Usdefruit i nua propietat. Originaria funci— economica de l'usdefruit. Cautio usufructuaria. El quasi-usdefruit. Contingut del Dret real d'usdefruit. Protecci—. Constituci— de l'usdefruit. Extinci—. Modalitats especials de l'œs sense gaudi: usus, habitatio i operae servorum.

L'HERENCIA

Lli□— 28

La faml1ia. el parentesc: agnaci— i cognaci—; l'nies i graus de parentesc. Sui iuris i alieni iuris. La patria potestat. Paternitat leg'tima, adopci— i arrogaci—. Manus i matrimoni. La legislaci— matrimonial d'August.

Lli□— 29

Els esclaus i els lliberts. Condici— dels esclaus. L'homo bona fide serviens. Causes de l'esclavitud, situacions similars a l'esclavitud. La manumissi— i les seves formes; limitacions legals. Dret de patronat.

Lli□— 30

Situaci— patrimonial dels fills i dels esclaus. Incapacitat de les persones in potestate. Peculium; peculium castrense i quasi castrense. Bona materna i bona adventicia. Responsabilitat obligacional no delictual: obligacions inherents a una adquisici—; obligacions naturals i obligacions civils: accions adject'cies; actio tributaria. El senatconsult macedonia.

Lli□— 31 Responsabilitat noxal. La capitis deminutio i l'extinci— de la potestat familiar; l'emancipatio.

Lli□— 32

La tutela dels orfes incapa□os. Tutela i cura. Impubertat i infantia; caracter de la tuici—. Tutela leg'tima; tutela testamentaria; tutela Atiliana. Efectes de la intervenci— fiscal. Tutela mulieris. Les curateles. Classes. La llei Letoria.

Lli□— 33

L'herencia. Consideracions generals. Delaci— i addici— de l'herencia; classes de delaci—. Hereus voluntaris i necessaris. Hereditas iacens. L'addici— de l'herencia i els seus efectes: responsabilitat a causa dels deutes hereditaris; ius adcrendi. Intransmissibilitat de la delaci— de l'herencia. Hereditatis petitio i interdictio quam hereditatem. Senadoconsult juvenia.

Lli□— 34

Bonorum possessio. Concepte. Origen. Testimoniatges ciceronians. Desenvolupament progressiu de la bonorum possessio. Nous titulars. La possessi— del bonorum possessor. La bonorum possessio en epoca postclassica.

Lli□— 35

Hereus leg'tims. Successi— dels agnats. Bonorum possessio sine tabulis.

L'anomenament unde liberi; la collatio emancipati. Els anomenaments unde legitimi; unde cognati, unde vir et uxor, cui heres non extabit. Els senatconsults tertulia i orficia. La successi— legítima en el Dret justinianeu.

Lli□— 36

Successi— testamentaria. Formes de testament durant la història del Dret Roma. El testament per aes et libram. Testamentifactio activa i passiva. Incapacitas i indignitas. La bonorum possessio secundum tabulas. Els codicils. Formes postclassiques de testament. Revocaci—, invalidesa i ineficàcia del testament.

Lli□— 37

Successi— contra testament. L'anomenada successi— necessaria formal i la material. La preteriti—. Bonorum possessio contra tabulas. Origen de la querella inofficiosi testamenti. Evoluci— històrica. Normes reguladores de la querella en Dret clàssic i en Dret justinianeu.

Lli□— 38

La interpretaci— del testament; institutio ex re certa; institutio sub condicione. Condicio i dies. Les substitucions hereditaries. La cautio Muciana. L'stutuliber.

Lli□— 39

Les liberalitats. Distints tipus. Els llegats. Consideracions generals. Formes de llegats. Senatconsult neronia. Caiguda de les formes. Contingut. Llegat condicional i llegat a terme.

Lli□— 40

Limitacions legals dels llegats. Ineficàcia dels llegats. Nil·lità inicial. Regula Catoniana. Revocaci— dels llegats. Llegats caducs. Repudiaci— de llegats. Adquisici— dels llegats. Interdicte quod legatorum.. Acreixement entre col·legataris.

Lli□— 41

Els fideicom's; contingut. L'aproximaci— del fideicom's al legat. Tipus de fideicom's; el fideicom's de l'herència. Senadoconsult trebelia i pegasia. Les fundacions. Els precedents de les fundacions sepulcral. Piae causae. El dret de fundacions en la legislaci— de Justinia.

Lli□— 42

Les donacions. Naturalesa; actes lucratiu i gratuïts. El modus en les donacions. Criteris de la jurisprudència romana sobre les donacions. La Llei Cincia i la seva aplicaci—. Revocaci— de donacions. Les donacions mortis causa. Les donacions nupcials. Donacions entre conjuges.

Lli□— 43

La dot. Constituci—. Contingut del Dret de la dona i de l'home sobre la dot. Restituci— de la dot. La dot en el Dret justinianeu. Donationes propter nuptias.

LES OBLIGACIONS

Lliç— 44

Consideracions generals. Contingut de les obligacions. Divisibilitat i indivisibilitat de les obligacions. Obligacions naturals. Accions que es derivaven de les obligacions. Fonts de les obligacions.

Lliç— 45

La responsabilitat objectiva. Iudex qui litem suam fecit. De effusis vel deiectis. De positis et suspensis. Actio furti vel damni adversus nautas caupones et stabularios. Conclusi—.

Lliç— 46

L'extinció de les obligacions (I).

Criteris de classificació—. Extinció per falta de subjecte. Per decaïment processal. Per acte extintiu.

Lliç— 47

L'extinció de les obligacions (II). L'acompliment degut. Solutio i satisfactio. La garantia de les obligacions: funció general i classes de garanties. Mora debitoris i mora creditoris.

La indemnització per incompliment. Graus de responsabilitat per l'incompliment.

ACCIONS PENALS

Lliç— 48

Obligacions derivades dels delictes. Accions penals i accions reipersecutories. Caracters comuns de les accions penals.

Delicte de furt. Tipus de furtum. Accions civils, accions pretories; robatori.

Condictio furtiva.

Lliç— 49

Delicte de dany. Dammnum iniuria datum. Acció de la llei Aquila. Altres accions civils. Extensions pretories.

Delicte de lesions. Iniuriae. La contumelia.

Delictes diversos de dret pretori; accions penals infactum; metus; dolus.

PRŷTECS Lliç— 50

Credere i solvere. Condictio. Acompliment de les obligacions creditícies. Mutui datio. Dationes ob rem; el contracte innominat. Dationes ob causam. Dationes ex eventu.

Lliç— 51

Prŷtecs pretoris. Constitutum. Commodatum. Pignus. Pactes en el pignus. La hipoteca. L'acció serviana i l'interdicte salvia.

ESTIPULACIONS

Lliç— 52

La forma promissoria. L'acceptilatio. Accions de l'estipulaci—. Transcriptio nominum. Caracter abstracte de l'estipulaci—. Querella non numeratae pecuniae. Estipulacions invalides i indeterminades. Estipulacions inexistentes. Estipulacions ineficaces. Estipulacions d'objecte indeterminat: alternatives i generiques.

Lliç— 53

Superposici— d'estipulacions. Obligaci— re et verbis. Estipulaci— penal. Novaci—. La novaci— en el Dret justinianeu.

Lliç— 54

Pluralitat d'estipulants o part compromesa. Solideritat formal. Garantia personal; regim de l'adpromissio, fideiussio; divisi— i tornada; regim de la fiança en epoca de Justinia. L'intercessio i el senatconsult veleya. Adstipulatio.

CONTRACTES DE BONA FE

Lliç— 55

Els contractes. Caracters generals. Classes de contractes. Arres. Evoluci— postclassica del contracte.

Fiducia: usureceptiofiduciae.

El contracte de diposit. Diposits especials.

Lliç— 56

Contracte de mandat. Representaci— indirecta. Elements essencials. L'actio mandati. Extinci— del contracte. Cessi— de credits. La negotiorum gestio.

Lliç— 57

Societats pœbliques i privades. La personalitat jur'dica. Contracte de societat. Consequencies del contracte de societat. Extinci— del contracte de societat.

Lliç— 58

La compra-venda. Objecte de la venda. El preu. Obligacions del venedor. Risc de perdua de la cosa venuda. Responsabilitat per evicci—. Responsabilitat per vici ocults. Els pactes en la compra-venda. La permuta i el contracte estimatori.

Lliç— 59 El contracte d'arrendament. Tipus d'arrendament. Objectes del contracte. Tipus especials de locatio rei: la conductio agri vectigalis; dret d'emfiteusi; dret de superficies; arrendament d horrea. Locatio operarum. Locatio conductio; la lex Rhodia de iactu; receptum nautarum, cauponum, stabularionum. Extinci— del contracte.

BIBLIOGRAFIA

Derecho Privado Romano, Teresa Giménez Candela, (Ed. Tirant lo Blanch, 1989, Valencia)